

Β'. Ο Τρόπος της Ψαλμωδίας

στ) Η απόδοσις του νοήματος. Προϋποθέσεις

Δια την ορθήν και καλήν των ύμνων εκτέλεσιν σημασίαν μεγίστην κέκτηται η προσπάθεια προς απόδοσιν του νοήματος των ψαλλομένων.

Το να ψάλλη τις με νόημα δεν είναι εύκολον πράγμα. Απ' εναντίας και δύσκολον είναι και πολυσύνθετον.

Προϋποθέτει κατ' αρχήν ικανάς γραμματικούς γνώσεις. Είναι αυτονόητον ότι αγράμματος ή ολιγογράμματος ιεροψάλτης κατακρεουργεί το νόημα των ύμνων, μη δυνάμενος να αποδώση καλώς εκείνο το οποίον δεν κατανοεί. Υπάρχουν διασκεδαστικά επί του προκειμένου ιστορήματα και διηγήσεις, σχέσιν έχουσαι προς την από παλαιότερων ίδια ιεροψαλτών εν χωρίοις, ως επί το πλείστον διακονούντων, μεταλλαγὴν του νοήματος του ύμνου, είτε δια μετατοπίσεως της στίξεως, είτε δι' αδεξίου χωρισμού λέξεων ή συλλαβών, είτε διά...διορθώσεως της ως εσφαλμένης εκλαμβανομένης λέξεως επί το... καλλιπέστερον, κατά την κρίσιν πάντοτε του αδαώς ψάλλοντος. (Π.χ. Το «κούφοι προς την άνω πορείαν μετίωμεν», διωρθώθη εις «κουφοί προς...», ή το «Θεός Κύριος και επέφανεν ημίν» εις «Θεός Κύριος και επέθανεν ημίν», ή το «ει ηθέλησας θυσίαν, έδωκα αν...» εις «ει ηθέλησας θυσίαν έδωκα, αν...» ή το «Χριστός ανέστη... θανάτω θάνατον πατήσας» εις «Χριστός... θανάτω θάνατον πατήσας και», ή το «Και νόμον εκπληρών, περιτομήν...» εις «Και νόμον εκπληρών περιτομήν, θελήσει...» ή το «θίασον συγκροτήσαντας» εις «θίασον συγκροτήσαντας» ή το «μείνωμεν Χριστόν βλέψαι» εις «μείνωμεν Χριστόν βλέψαι». Τοιούτους παρατονισμούς και λοιπάς της εννοίας αλλοιώσεις ήκουέ τις συχνάκις κατά το παρελθόν. Σήμερον, τουλάχιστον εις τας πόλεις, το φαινόμενον τείνει να εκλείψη χάρις εις την υψηλήν μορφωτικήν στάθμην των ψαλτών, εις το εκπολιτιστικόν έργον των μουσικών μας ιδρυμάτων και εις νεωτέρας μουσικάς βυζαντινάς εκδόσεις, αίτινες απήλειψαν την εν παλαιούς μουσικούς βιβλίους παρατηρουμένην παρατονίαν ή αρρυθμίαν ενίων λέξεων. Ο πολὺς Σακελλαρίδης παρετήρει σχετικώς: «Αι βάσεις της σημερινής εκκλησιαστικής μουσικής είναι αι της αρχαίας ελληνικής, η μακραιών όμως δουλεία διέστρεψε τα μέλη ταύτης, και σήμερον σώζονται μέλη άρρυθμα και παράτονα. Και ακούει κανείς τους ψάλτας μας να λέγουν, χωρίς να θέλω να επιρρίψω την ευθύνην εις αυτούς• Θίασον συγκροτήσαντας πνευματικόν στερέωσον, αντί Θίασον συγκροτήσαντας πνευματικόν-στερέωσον. Λοιπόν πώς είναι δυνατόν να είναι αυτή αύτη η Μουσική του Βυζαντίου;» (εν Εκκλησία τ. ΙΖ' σ. ΙΙ). Ο δε Κ. Παπαδημητρίου διεπίστου: «Είμαι ευτυχής δυνάμενος να διαπιστώσω ότι τα ανωτέρω εσφαλμένα παραδείγματα, ειλημμένα κατά το πλείστον εκ των εκδόσεων Ιωάννου Πρωτοψάλτου, είναι ορθώς συντεθειμένα εν τω Στιχηρακίω Αναστασιματαρίω και Ειρμολογίω Πέτρου Πελοποννησιού, μελίσαντος επί τη βάσει των παλαιότερων μελοποιών, εχόντων υπ' όψει τα αρχικά κείμενα» (ενθ' ανωτ. σ.12). Εκ των όσων δε και ημείς έχομεν υπ' όψει, εις τα εν χρήσει μουσικά, βυζαντινά βιβλία καταβάλλεται σύντονος προσπάθεια εκ μέρους εκδοτών δια την διόρθωσιν σφαλμάτων στίξεως κλπ. προς διάσωσιν ακεραίου του νοήματος των ύμνων. Επομένως οι από διφθέρας σήμερον ψάλλοντες ιεροψάλται δεν διατρέχουν τον κίνδυνον παρατονισμών και άλλων παραλλαγών των νοημάτων. Απομένει να τονισθή η σημασία της γραμματικής παιδείας των ιεροψαλτών, ήτις αναφαίνεται κυρίως εις τας περιπτώσεις εκείνας, καθ' ας δεν εξαρτώνται εκ του βιβλίου οι ψάλλοντες. Θα έλεγον ότι, υπό τας σημερινάς συνθήκας απαιτείται απαραίτητως το Απολυτήριον Γυμνασίου. Με το εφόδιον τούτο θα δικαιούται τις να αναμένη από τον ιεροψάλτην να κατανοή πρώτος αυτός τα υπ' αυτού ψαλλόμενα, ώστε έπειτα να τα καθιστά προσιτά και κατανοητά και εις τον λαόν. Τούτ' αυτό συμβαίνει και κατά την απαγγελίαν των αναγνωσμάτων είτε του Εσπερινού, είτε κατά την Θ. Λειτουργίαν του Αποστόλου. Τα κείμενα ταύτα, γεγραμμένα εις γλώσσαν αρχαιοπρεπή, απαιτούν ικανάς γνώσεις, εκ μέρους του απαγγέλλοντος, των κανόνων της στίξεως προκειμένου να αποδοθούν εις την εντέλειαν. Είναι απαράδεκτον, τουλάχιστον διά τας πόλεις, ένθα οι εκκλησιαζόμενοι είναι ως επί το πολύ κάτοχοι υψηλής μορφώσεως, να ακούονται τα αποστολικά αναγνώσματα παραπεποιημένα εν πολλοίς, λόγω της κατωτέρας προφανώς μορφώσεως του αναγνώστου. Η εμμελής απαγγελία επιτυγχάνει του σκοπού της όταν παρέχη την δυνατότητα εις τους ακροατάς να κατανοούν τας εννοίας του αναγνώσματος. Διά τον λόγον δε ακριβώς τούτον και επιβάλλεται όπως το Αποστολικόν κυρίως ανάγνωσμα μη ψάλληται πομπωδώς και περιστροφώς, αλλ' απαγγέλληται εμμελώς μεν άλλα μετά σαφηνείας και σεμνότητος παρέχον ούτω εις τους ακροατάς του την ευκαιρίαν συμμετοχής εις τας εν αυτό διατετυπωμένας ιδέας και υψηλάς εννοίας.

Εις την εν προκειμένω μορφωτικήν ανοδον των νέων ιεροψαλτών πολλά θα είχαν να προσφέρουν αι Σχολαί βυζαντινής μουσικής. Το μάθημα της απαγγελίας των εκκλησιαστικών κειμένων δεν είναι δευτερεύον. Δύναται

να συντελέσει κατά πολύ εις τον καταρτισμόν των μαθητών ώστε ότε αργότερον θα καταλάβουν την υπεύθυνον θέσιν του ιεροψάλτου να δύνανται να απαγγέλλουν ορθώς και να αποδίδουν καλώς τα υπ' αυτών αναγιγνωσκόμενα και ψαλλόμενα. Ενθυμούμεθα ότι ότε κατά το παρελθόν, διετελούμεν μαθητής της Σχολής βυζαντινής μουσικής του Ωδείου Αθηνών ο καθηγητής της απαγγελίας αείμνηστος Γιάγκος Αργυρόπουλος αφού ανέλυεν εις τους μαθητάς το νόημα ψαλμών ή αποστολικών αναγνωσμάτων, κατήρτιζεν εν συνεχεία τούτους εις την ορθήν απόδοσιν του νοήματος επισημαίνων τα σημεία ένθα επεβάλλετο ισχυρότερος τονισμός της συλλαβής, ή οξύτερος τόπος της φωνής αναλόγως εκάστοτε προς την αποδιδόμενην έννοιαν ή λέξιν. Ο χρωματισμός της φωνής, η ποιοτική ρυθμισις του τόνου και άλλα συναφή συντελούν τα μέγιστα εις την απόδοσιν του νοήματος. Ενθυμούμεθα δε ακόμη σπόσην δυσκολίαν τότε αντιμετώπιζον συναδέλφοι μαθηταί ολιγογράμματοι, προκειμένου να αφομοιώσουν τα διδασκόμενα και να αποδώσουν την έννοιαν του ψαλμού ή του ύμνου. Ήτο μία καθαρά ματαιοπονία δι' αυτούς η τοιαύτη προσπάθεια. Αγνοούντες τους κανόνες της γλώσσης, ευρίσκοντο εν αδυναμία του να τονίσουν ορθώς τας λέξεις, να εφαρμόσουν τας στίξεις και γενικώς να βοηθήσουν εις την κατανόησιν του ύμνου. Πρωτίστως όθεν, απαραίτητος τυγχάνει η μορφωτική και γραμματική κατάρτισις των μελλόντων ιεροψαλτών, η τελεία κατά το δυνατόν γνώσις υπ' αυτών των κανόνων της στίξεως και η αρτία εννοιολογική αυτών διείσδυσις εις το νόημα των μελών, προκειμένου ίνα ταύτα αποδίδονται εκάστοτε κατά τον πλέον πρόσφορον και προσηκόντα τρόπον.

Η κατά την απόδοσιν των λειτουργικών ύμνων της Εκκλησίας εκφαινομένη μουσική τέχνη πρέπει να εκτείνεται μέχρι σημείου, καθ' ο δεν θα παραβλάπτεται το ουσιαστικόν μέρος των ύμνων τούτων, ήτοι το υψηλόν αυτών περιεχόμενον. Μουσική η οποία επικαλύπτει την ουσίαν των ύμνων και απείργει τους πιστούς της απολαύσεως των νοημάτων αυτών δεν θητεύει εις τον μέγαν προορισμόν της αλλά καταντά απλούν ακρόαμα μη εμποιούν εις την ψυχήν «σώφρονα λογισμόν» όπως λέγει ο Μέγας Βασίλειος (P.G. 29,213 B). Κατά τον Χρυσόστομον δέον ο ιεροψάλτης να νοή α λέγει και να δύναται αυτά «και ετέροις ερμηνεύσαι, μετά συνέσεως ειπείν και διδάξαι τους ακούοντας». Το νόημα των ύμνων είναι ανάγκη να μετοχετεύεται εις τους πιστούς. Διότι μόνον η κατανόησις αυτού καταξιώνει πλήρως την ορθόδοξον Λατρείαν. «Ουκ έστι θέατρον η Εκκλησία ίνα προς τέρψιν ακούωμεν» παρατηρεί ο ιερός Χρυσόστομος (P.G. 49,58) αλλ' είναι τόπος ένθα όχι απλώς ανάγονται αι ψυχαί προς τον Θεόν, αλλά τούτ' αυτό ενούνται με αυτόν, αποβαίνει «πεδίον συναντήσεως Θεού και ανθρωπών εν τη μυστηριακή ζωή της Εκκλησίας» (Γ. Μεταλληνού•: Αρμόνιον και ορθόδοξος πνευματικότης).

2) Η δευτέρα προϋπόθεσις, μετά την γραμματικήν κατάρτισιν του ψάλλοντος, προς απόδοσιν του νοήματος των ύμνων είναι η αρίστη γνώσις του μουσικού μέλους. Ίσως φανή πως περίεργος ο όρος ούτος. Όμως είναι απαραίτητος. Η αρίστη γνώσις του μέλους παρέχει εις τον ψάλλοντα την ευχέριαν να κινήται άνέτως μέσα εις τα πλαίσια του ήχου και να ρυθμίζει εκάστοτε το μέλος κατά τοιούτον τρόπον ώστε να διασώζεται πάντοτε η έννοια του ύμνου, εν ανάγκη και δια στιγμιαίας παρεκκλίσεως από της παραδεδομένης μουσικής γραμμής. Τούτο συμβαίνει δια τον λόγον ότι οι ιεροί υμνωδοί κατέβαλον μεν πρώτοι πάσαν πρόνοιαν προς διάσωσιν ακεραίας της εννοίας του ύμνου. Όμως ενίστε, μεταγενέστεροι ίδια ποιηταί, προσαρμόσαντες τους στίχους των προς τι μουσικόν πρότυπον (προσόμοια) διέλαθον του μέτρου, πράγμα όπερ απαιτεί μεγίστην προσοχήν εκ μέρους του εκτελεστού, ώστε η τονιζόμενη συλλαβή να κείται πάντοτε εις την θέσιν, ουδέποτε δε εις την άρσιν. Αναφέρομεν ως παράδειγμα το «Σταυρέ πανσεβάσμιε...». Η πρώτη συλλαβή «Σταυ» κείται εις την θέσιν. Ο άπειρος ιεροψάλτης, επακριβώς εφαρμόζων την επί του «Όλην αποθέμενοι» στηριζομένην μουσικήν γραμμήν, θα εκτέλεση «Σταυρέ πανσεβάσμιε...». Η δουλική εξάρτησις από του μέλους οδηγεί εις τας περιπτώσεις ταύτας εις αλλοιώσιν της εννοίας του ύμνου. Η δυσκολία είναι μεγαλυτέρα εις τα προσόμοια ή εις τα ιδιόμελα. Και τούτο διότι εις τα προσόμοια υπάρχει εκ των προτέρων γνωστή η γραμμή του μέλους, ήτοι το μουσικόν υπόδειγμα συμφώνως προς το οποίον θα πρέπει να ψάλουν διάφοροι εις το αυτό μέτρον γεγραμμένοι ύμνοι. Η δυσκολία κυρίως έγκειται εις την ακριβή προσαρμογήν των λέξεων του νέου ύμνου προς τα μελικά και τονικά μέτρα του προτύπου. Αλλά τούτο δεν είναι πάντοτε εύκολον να γίνη εις ας περιπτώσεις αναφέρομεν ανωτέρω, ένθα η ταύτισις η απόλυτος κατά την πορείαν του μέλους προς τον τονικόν ρυθμόν του προτύπου παρακωλύεται ενίστε είτε έκ τινος πλεοναζούσης συλλαβής, είτε έκ τινος διαφοροτικού τονισμού της λέξεως μεταβάλλοντος την θέσιν εις άρσιν και τανάπαλιν. Η αρίστη κατάρτισις του ψάλτου εν προκειμένω αποτελεί απαραίτητον προϋπόθεσιν δια την διόρθωσιν των κακώς κειμένων. Προς τούτο θα έδει να προηγήται μία προπαιδεία του ψάλτου εν σχέσει προς τα υπ' αυτού ψαλλησόμενα μαθήματα ή μέλη ώστε να είναι δεόντως παρεσκευασμένος και ως προς το μέλος και ως προς το περιεχόμενον και το νόημα του ύμνου. Όταν ο ψάλτης διά πρώτην φοράν αντικρύζη τον ύμνον και ως έννοιαν και ως μέλος κατά την στιγμήν καθ' ην εκτελεί τούτον, είναι ενδεχόμενον ή μάλλον βέβαιον ότι την προσοχήν του επισπά το μέλος αυτό καθ' εαυτό, ενώ το νόημα διεκφεύγει της προσοχής του. Τοιαύτα μέλη ψαλλόμενα prima vista θα έλεγον, παριστούν εν πολλοίς τον ιεροψάλτην ως αυτοσχεδιάζοντα ή και συλλαβίζοντα ενίστε εν τη προσπαθεία του να εκτέλεση την άγνωστον εις αυτόν μελωδίαν και ταυτοχρόνως να αποδώση και το νόημα του ύμνου. Τούτο συμβαίνει συνήθως εις τους εσπερινούς ή εις τα ιδιόμελα μεγάλων εορτών, οτε τα τροπάρια δεν είναι επαρκώς γνωστά, ως εκείνα των Κυριακών. Διά τούτο ο

καλός ιεροψάλτης εγκαίρως θα προετοιμάσει εαυτόν μεριμνών δια την άσκησιν αυτού εις τε την μουσικήν γραμμήν, και εις το περιεχόμενον του ύμνου. Με τον τρόπον αυτόν θα διαθέτη ποιάν τινα ανεξαρτησίαν και ευχέριαν προκειμένου εις δεδομένην στιγμήν να προσαρμόση την μουσικήν γραμμήν προς το νόημα του τροπαρίου και να μη υποτάξη το νόημα εις το μέλος.

Αλλά και από άλλης επόψεως η μουσική κατάρτισις του ιεροψάλτου διευκολύνει την κατανόησιν του ύμνου. Και τούτο διότι ο καλώς κατηρτισμένος ιεροψάλτης είναι εις θέσιν να εκτέλεση επακριβώς και επιτυχώς τα λεγόμενα σημεία ποιότητος της βυζαντινής μουσικής, άτινα προσδίδουν εξαίρετον και ιδιάζον κάλλος εις την μελωδίαν αλλά και σκοπόν έχουν να εξάρουν τα νοήματα των ύμνων. Τα σημεία ποιότητος τιθέμενα εις την πρέπουσαν θέσιν και κατά γράμμα εκτελούμενα διευκολύνουν τα μάλιστα την κατανόησιν του περιεχομένου του ύμνου. Και τούτο ακριβώς συνηγορεί υπέρ της απόψεως ότι οι ιεροί υμνογράφοι της Εκκλησίας μας, οίτινες ταυτοχρόνως ήσαν και μελωδοί, δεν υπέταξαν το νόημα εις την μουσικήν, αλλά αντιθέτως εμερίμνησαν δια την διάσωσιν ακεραίου του νοήματος τούτου δια της εισαγωγής ειδικών σημείων εν τη βυζαντινή παρασημαντική", δι' ων τονίζονται ειδικώτερον ωρισμένα συλλαβαί, εξαίρεται παθητικώς η απόδοσις άλλων, δια λικνισμάτων δε ελαφρών της φωνής αποδίδεται επιτυχώς της λέξεως η έννοια και ούτω πως ο πιστός διευκολύνεται εις το να εννοήση πλήρως του λειτουργικού ύμνου το υψηλόν περιεχόμενον και ταυτοχρόνως να ανυψώση νουν και καρδίαν προς τον Θεόν.

Εν τη πράξει βεβαίως απαιτείται μεγίστη προσοχή δια τον, κατά την συμμόρφωσιν προς τα σημεία ποιότητος, περιορισμόν του ιεροψάλτου εντός των πλαισίων της σοβαρότητας και της ευπρεπείας. Έχομεν επί του σημείου τούτου τονίσει τα δέοντα εν τοις πρόσθεν. Άνευ χειρονομιών και μορφασμών πρέπει να εκτελώνται τα σημεία ταύτα, η δε φωνή αβιάστως εξερχομένη του λάρυγγος να αποδίδη κατά το δυνατόν το νόημα.

3) Μία τρίτη προϋπόθεσις της καλής αποδόσεως του νοήματος του ύμνου υπό του ιεροψάλτου, παραλλήλως προς την γραμματικήν και μουσικήν του κατάρτισιν, είναι και το να κατανοή πρώτος ο ιεροψάλτης το περιεχόμενον του υπ' αυτού αποδιδόμενου ύμνου εν τη έννοια της προσωπικής και συνειδητής συμμετοχής αυτού πρώτου εις την Λατρείαν, και μη περιορισμού του εις μίαν απλήν «επαγγελματικήν» απασχόλησιν, η οποία στερείται του βαθυτέρου υποστρώματος της πνευματικότητας και κατά συνέπειαν του κυριωτέρου ερείσματος προς επίτευξιν της λειτουργικής αναγεννήσεως. Πρέπει με άλλους λόγους ο Ιεροψάλτης να προσεύχεται πρώτος αυτός, δίδων ούτω το σύνθημα αλλά και το καλόν παράδειγμα της αφοσιώσεως εις το ιερόν του έργον. Δυστυχώς ενίοτε ο νους των ιεροψαλτών δεν είναι εις την έννοιαν των ψαλλομένων αλλά περισπάται οτε μεν εις την μερίμναν προς εκλογήν του καταλλήλου τόνου, οτε δε εις την αγωνίαν προς επιτυχί και συγχρονισμένην εκτέλεσιν υπό του χορού των ύμνων, οτε δε και εις άλλας σκέψεις. Εφαρμόζεται δηλαδή εκείνο που ομολογεί ο ιερός συγγραφεύς της Παρακλητικής: «Πολλάκις την υμνωδίαν εκτελών, ευρέθην την αμαρτίαν εκπληρών, τη μεν γλώσση άσματα φθεγγόμενος, τη δε ψυχή άτοπα λογιζόμενος...». Έχομεν και άλλοτε τονίσει πόσον συμβάλλει η προϋπόθεσις αύτη εις την ορθήν απόδοσιν του νοήματος. Δεν νομίζομεν ότι ενδείκνυται να επιμεινώμεν επί του σημείου τούτου, πολλώ μάλλον, όσω η συνεχώς ανερχομένη ποιοτική στάθμη του ιεροψαλτικού στοιχείου, ιδία εις τας πόλεις, εγγυάται περί της πληρώσεως και του όρου τούτου, εκ των ων ουκ άνευ διά μίαν πραγματικήν αναγέννησιν εις τον χώρον της Λατρείας μας.

4) Την κατανόησιν των ύμνων ευνοεί περαιτέρω και η απλότη ς των μουσικών μελών. Τα αργά και πολύπλοκα μέλη, εκτός του ότι δεν διασώζουν την γνησίαν παράδοσιν της Βυζαντινής Μουσικής, διά της επαναλήψεως των μουσικών φθόγγων, της στρυφνότητος αυτών και των απαιρητήτων φωνητικών παρεκτάσεων υποτάσσουν την ουσίαν εις τον τύπον και το νόημα εις την μουσικήν γραμμήν, με αποτέλεσμα οι πιστοί να παραμένουν αμέτοχοι των υψηλών έννοιών της αφθάστου εις σύλληψιν ορθοδόξου υμνογραφίας. Κατά τον Ζιγαβηρόν τα μέλη της εκκλησιαστικής μας μουσικής δέον να είναι «οικονομικά» και «άτεχνα». Και ως «οικονομικά» νοούνται τα έχοντα άμεσον σχέσηιν προς το μυστήριον της σωτηρίας μας, όπερ διά της ενσάρκου οικονομίας του Κυρίου και της θυσίας αυτού τελειούται, ως «άτεχνα» δε τα απλά, ήτοι τα απηλλαγμένα εξεζητημένης τεχνικής επενδύσεως. Τα μη απλά μέλη ουδένα σκοπόν υπηρετούν αντιθέτως μάλιστα αρνητικώς συμβάλλουν εις την μη κοινωνίαν και μετοχήν του πιστού εις τα μεγάλα της Εκκλησίας μας πιστεύματα. Οι πιστοί δυσανασχετούν οσάκις παρεκτείνονται τα μέλη και θυσιάζεται το νόημα εις την μουσικήν τέχνην. Και ας μη εκλαμβάνεται ως απειρία και έλλειψις τεχνικής ικανότητος η εκ μέρος ιεροψάλτου τινός αποφυγή εκτελέσεως στρυφνών μαθημάτων εν ώρα Θ.Λατρείας. Ας το κατανοήσωμεν όλοι ότι η ώρα αυτή δεν προσιδιάζει εις άκαιρους και άτοπους επιδείξεις, αλλ' είναι ώρα συντριβής και κατανύξεως. Δεν έχει σημασίαν τι μας αρέσει. Σημασίαν έχει τι πρέπει να γίνη. Οι φίλοι πιστοί οι εκ της Ανατολής καταταγόμενοι, εκ Μ. Ασίας ή Κωνσταντινουπόλεως προερχόμενοι, είναι ενδεχόμενον να αρέσκονται εις ό,τι το υπενθυμίζον εις αυτούς παιδικός αναμνήσεις εκ της χαμένης πατρίδος, ή φέρον κατά νουν των εις ακοάς των προσιτά και οικεία μέλη. Το πρόβλημα όμως είναι εάν τα μέλη αυτά είναι τα γνήσια βυζαντινά. Διότι είναι βεβαιωμένον ότι λόγω της μακροαίωνος δουλείας του Έθνους

στοιχεία ξενικά επιδράσαντα και επί της μουσικής μας διέστρεψαν τον ακραιφνή της ελληνικόν χαρακτήρα μέχρι σημείου τινός και κατέστησαν τα μέλη εν πολλοίς αγνώριστα. Οι «αμανέδες» λ.χ. δεν αποτελούν μέρος ή έκφρασιν του γνησίου βυζαντινού μέλους. Διά τον λόγον δε τούτον είναι ανάγκη να γίνη ό,τι πρέπει προκειμένου να αποκαθαρθούν τα μέλη από τα «επίσακτα» στοιχεία, τα οποία ως ελαφρά κόνις έχουν επικαθήσει επ' αυτών αλλοιούντα πως την γνησίαν μορφήν αυτών.

Η απλότης του μέλους εξυπηρετεί και άλλον τινα σκοπόν: απαλλάσσει τον ιεροψάλτην από περιττάς φωνασκίας αι οποίαι μάλλον προς... το ακουσθήναι υπό των ανθρώπων γίνονται. Κραυγαί διάτοροι και «βοαί άτακτου» είναι αυστηρώς απηγορευμένοι εις τους ιεροψάλτας υπό των Κανόνων της Εκκλησίας. Αι εις την δια πασών φωναί καταπνίγουν πάσαν πνευματικήν ικμάδα και αναστέλλουν την κατασκευτικήν ατμόσφαιραν. Κατάνυξις και φωναί υψηλοί και «μεγάλαυχοι» είναι πράγματα ασυμβίβαστα. Την κατάνυξιν δημιουργεί συντηρεί και προάγει η σεμνότης του ύφους του τε λειτουργού και του ιεροψάλτου. Αδικούν ομολογουμένως τον εαυτόν των όσοι εκ των παραγόντων τούτων απολύουν ολόκληρον της φωνής των την δύναμιν καταστρέφοντες ούτω Ο,ΤΙ θεωρείται απαραίτητον και υποβλητικόν δια τον σκιών της προσευχής και της «εν πνεύματι και αληθεία» λατρείας του Θείου. Τας περιττάς «κενοφωνίας» καθιστά επί μάλλον και μάλλον περιττός και η μικροφωνική εγκατάστασις εις τους ναούς ήτις επιτρέπει να ακούονται ευκρινώς και τα εις χαμηλόν τόνον εκτελούμενα μέλη. Μάλιστα τας δυνατάς φωνάς αλλοιώνει συνήθως το μεγάφωνον κατά τρόπον φοβερόν, αναμεταδίδον ταύτας αγνώριστους επί το χείρον επί προφανεί βλάβη και του εκτελεστού και του ακροατού. Το ψαλτήριον δεν είναι βήμα επιδείξεως. Είναι δευτερος άμβων προωρισμένος και ούτος να διδάσκη τον λαόν. Τα λειτουργικά μας κείμενα είναι μνημεία του λόγου και περιέχουν άφθονον κατηχητικήν, δογματικήν, λειτουργικήν και ηθικήν ύλην, την οποίαν οφείλομεν να καθιστώμεν προσιτήν εις τον λαόν.

Ιεροψάλτης επιδιδόμενος εις «άτακτους βοάς» δεν παραβαίνει μόνον Κανόνα Οικουμενικής Συνόδου, δεν εκθέτει μόνον εαυτόν εις τα όμματα των πιστών, αλλά και αμαρτάνει ενώπιον του Θεού δίδων τόπον εις την επίδειξιν και την κενοδοξίαν. Δια τους τυχόν επαιρομένους δια το φωνητικόν των τάλαντον έχουν πάντοτε ισχύν και πρέπει έναυλοι να αντηχούν εις τα ώτα οι θεόπνευστοι λόγοι του Αποστόλου Παύλου: «Τι έχεις ο ουκ έλαβες; ει δε και έλαβες τι καυχάσαι ως μη λαβών;», ως και η μυριόστομος ομολογία ότι «παν δώρημα τέλειον άνωθεν εστί καταβαίνον» εκ του Πατρός των Φώτων. Δώρον Θεού είναι και η γλυκεία φωνή, το «μέταλλον» αυτής, η δεξιότης του λάρυγγος, η φωνητική αντοχή και τα συναφή. Και είναι υπεύθυνοι δωροδόχοι οι λαβόντες το δώρημα τούτο. Υπεύθυνοι ενώπιον του Θεού δια την καλήν διαχείρισιν του ταλάντου, ήτις και θα τους καταστήση ευπροσώπους ενώπιον του δωρητού Θεού. Αντιθέτως η έπαρσις διά το δώρον αποτελεί ανεπίτρεπτον σφετερισμόν αλλοτριάς δόξης, αποτελεί και συνιστά «ύβριν» υπό την κλασσικήν της λέξεως έννοιαν, αξίαν τιμωρίας και όχι επαίνου. Τι το όφελος άλλωστε εάν τους άλλους οδηγώμεν εις τον ουρανόν διά της γλυκείας φωνής, ημάς δε αυτούς αποκλειώμεν εκ λόγων έγωϊσμού ή επιδείξεως και κενοδοξίας της απολαύσεως ταύτης; Τι το κέρδος όταν των άλλων διευκολύνωμεν την ανάτασιν, ημείς δ' αυτοί παραμένωμεν θλιβεροί της γης πεζοί. Ας το προσέξωμεν το ζήτημα. Υπάρχει και εδώ ο αυτός φόβος και κίνδυνος όστις ισχύει και δια τους κήρυκας του Θείου λόγου, ον ο θεός Παύλος είχε πάντοτε προ οφθαλμών όταν μετά φόβου διεκήρυττεν ότι φοβείται «μήπως άλλοις κηρύξας αυτός αδόκιμος γένηται».